

**Literatuuropgave Cultuurhistorische Atlas van de Vecht
Biografie van Nederlands grootste kleine rivier
Zwolle, 2011**

Literatuurlijst H2

- Bakker, M.A.J., C. den Otter & H.J.T. Weerts, 2003: *Beschrijving lithostratigrafische eenheid: Formatie van Drenthe*, Utrecht.
- Bateman, M.D., J. van Huissteden 1999: The timing of last glacial periglacial and aeolian events, Twente, Eastern Netherlands, *Journal of Quaternary Science* 14(3), p. 277-283
- Berg, M. van den & C. den Otter, 1993: *Toelichting bij de Geologische Kart van Nederland 1:50.000, blad Almelo Oost (280) en Denekamp (29)*, Haarlem.
- Bond, G. en 10 anderen, 1992: Evidence for massive discharges of icebergs into the North Atlantic Ocean during the last glacial period, *Nature* 360 (6401), p. 245–249.
- Bond, G.C. & Lotti, R. 1995: Iceberg Discharges into the North Atlantic on Millennial Time Scales During the Last Glaciation, *Science* 267 (5200), p. 1005.
- Bosch, J.H.A., 2003a: *Beschrijving lithostratigrafische eenheid: de Formatie van Peize*, Utrecht.
- Bosch, J.H.A., 2003b: *Beschrijving lithostratigrafische eenheid: De Formatie van Appelscha*, Utrecht.
- Bosch, M. v. d., & F. Brouwer, 2009: *Bodemkundig9geologische onderzoek inventarisatie van de gemeente Winterswijk*, Wageningen/Winterswijk.
- Brinkhuis, H. & Schouten, S., 2006: Episodic fresh surface waters in the Eocene Arctic Ocean, *Nature* 441 (7093), p. 606–609.
- Broecker, W.S., 2002: Massive iceberg discharges as triggers for global climate change, *Nature* 372, p. 421–424.
- Busschers, F., 2008: *Unravelling the Rhine. response of a fluvial system to climate change, sea-level oscillation and glaciation*, Academisch Proefschrift, Vrije Universiteit Amsterdam.
- Ebbers, G. & H. van het Loo, 1992: *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000. Blad 280-29, Almelo-Denekamp*, Wageningen.
- Geel, B. van, S.J.P. Bohncke, & H. Dee, 1981: A paleoecological study of an upper Late Glacial and Holocene sequence from “The Borchert”, The Netherlands, *Review of Palynology and Paleobotany* 31, p. 367-448.
- Goutbeek, A. & C. Hamming, 1982: Een vroegere rivierloop van de Vecht, *IJsselakademie*, vijfde jaargang, nr. 2.
- Groenewoudt, B., M. Kosian, F. Laarman & E. Rensink, 2007: De ‘fauna van de Linderbeek’ opnieuw bekeken, *Beknopte Rapportage Archeologische Monumentenzorg* 7, Amersfoort.
- Groenewoudt, B.J., & M. van Nie, 1995: Assessing scale and organization of Germanic iron production in Heeten, The Netherlands, *Journal of European Archaeology* 1995.
- Hagens, H., 1978: *Molens mulders meesters: Negen eeuwen watermolens in Twente en de Gelderse Achterhoek*, Hengelo.
- Hammen, T. van der, 1957: A new interpretation of the Pleniglacial stratigraphical sequence in Middle and Western Europe, *Geologie en Mijnbouw, Nieuwe Serie* 19(12), p. 493-498.
- Hammen, T. van der, 1957: The age of the Usselo culture, *Geologie en Mijnbouw, Nieuwe Serie* 19(10), p. 396-397.
- Hammen, T. van der, 1957: The Stratigraphy of the Late-Glacial, *Geologie en Mijnbouw, Nieuwe Serie* 19(7), p. 250-254.
- Hammen, T. van der, 1961: De Quartair-geologische geschiedenis van Oost-Twente, in: W.F. Anderson, H. Krul & J.H. Römer (red.), *Geologie van Twente: gedenkboek ter gelegenheid van het gouden jubileum van het natuurhistorisch museum ‘Natura Docet’ te Denekamp*, Nederlandse Geologische Vereniging, 23-49..

- Hammen, T. van der, 1971: The Denekamp, Hengelo and Moershoofd Interstadials, *Mededelingen Rijks Geologische Dienst, Nieuwe Serie 22*, p. 81-85.
- Hammen, T. van der, 1971: The Early glacial pollen diagrams and the Eemian, *Mededelingen Rijks Geologische Dienst, Nieuwe Serie 22*, p. 77-79.
- Hammen, T. van der, 1971: The geological outline map of the northern Dinkel valley, *Mededelingen Rijks Geologische Dienst, Nieuwe Serie 22*, p. 73-76.
- Hammen, T. van der, 1971: The Upper Quaternary stratigraphy of the Dinkel valley (with an annotated list of radiocarbon dates), *Mededelingen Rijks Geologische Dienst, Nieuwe Serie 22*, p. 59-72.
- Hammen, T. van der & J. A. Bakker, 1971: Former vegetation, landscape and man in the Dinkel valley, *Mededelingen Rijks Geologische Dienst, Nieuwe Serie 22*, p. 147-158.
- Hammen, T. van der & G.C. Maarleveld, 1970. De bodemgeschiedenis van Salland en Twente, in: *Geschiedenis van Overijssel*. Deventer, p. 11-29.
- Hammen, T. van der, G.C. Maarleveld, J.C. Vogel & W.H. Zagwijn, 1967: Stratigraphy, Climatic succession and radio-carbon dating of the Last Glacial in the Netherlands, *Geologie en Mijnbouw* 46(3), p. 79-95.
- Hammen, T. van der & T.A. Wijmstra (eds.), 1971: The Upper Quaternary of the Dinkel valley (Twente, Eastern Overijssel, The Netherlands), *Mededelingen Rijks Geologische Dienst, Nieuwe Serie 22*, p. 55-214.
- Heinrich, H., 1988: Origin and consequences of cyclic ice rafting in the Northeast Atlantic Ocean during the past 130,000 years, *Quaternary Research* 29, p. 142-152.
- Hermesen, I., 2006: Mesolithische haardkuilen of houtskoolmeilers aan de Vrouwenlaan. Verslag van een noodopgraving met brandkuilen en vuursteen uit de tijd van jagers en verzamelaars in Zwolle, *Archeologische Rapporten Zwolle* 39.
- Hilden, H.D. en 8 anderen, 1993: *Erläuterungen zu Blatt C3906 Gronau (Westfalen). Geologische Karte von Nordrhein-Westfalen 1:100.000. Erläuterungen zu Blatt C3906 Gronau (Westfalen)*, Krefeld.
- Hilden, H.D. en 8 anderen, 1993: *Geologische Karte von Nordrhein-Westfalen 1:100.000. Erläuterungen zu Blatt C 3906 Gronau (Westfalen)*, Krefeld.
- Hiss, M, 1995: *Geologische Karte von Nordrhein-Westfalen 1:25.000. Erläuterungen zu Blatt 3808 Heek*, Krefeld.
- Hiss, M., 2001: Erläuterungen zu den Blatt 3909 Horstmaar – Geologische Karte von Nordrhein-Westfalen 1:25.000. Geologischer Dienst Nordrhein-Westfalen, Krefeld.
- Huisink, M., 1998: *Changing River styles in response to climate change: Examples from the Maas and Vecht during the Weichselian Pleni - and Lateglacial*. Academisch Proefschrift, Vrije Universiteit, Amsterdam.
- Huissteden, J. van, 1990: Tundra rivers of the Last Glacial: sedimentation and geomorphological processes during the Middle Pleniglacial in the Dinkel valley (eastern Netherlands), *Mededelingen Rijks Geologische Dienst, 44-3*, p. 3-138.
- Huissteden, J. van, J. Vandenberghe, T. van der Hammen & W. Laan 2000: Fluvial and aeolian interaction under permafrost condition: Weichselian Late Pleniglacial, Twente, Eastern Netherlands, *Catena* 40, p. 307-321.
- Huissteden, J. van, J.C.G. Schwan & M.D. Bateman 2001: Environmental conditions and paleowind directions at the end of the Weichselian Late Pleniglacial recorded in aeolian sediments and geomorphology (Twente, Eastern Netherlands), *Geologie en Mijnbouw*, 80(2), p. 1-18.
- Ingólfsson, O., 2004: Quaternary glacial and climate history of Antarctica, in: J. Ehlers & P.L. Gibbard (eds.) 2004. *Quaternary Glaciations - Extent and Chronology, Part III*, Amsterdam, p. 3-43.
- Joosten, I., 2004: *Technology of early historical iron production in the Netherlands* (Geoarchaeological and Bioarchaeological Studies 2), proefschrift Vrije Universiteit, Amsterdam.
- Katz, M. E.; D.K. Pak, G.R. Dickens & K.G. Miller, 1999. The Source and Fate of Massive Carbon Input During the Latest Paleocene Thermal Maximum. *Science* 286 (5444), p. 1531.

- Kolfschoten, Th. van & J. de Jong, 1991: Lemmingen uit de groeve Rientjes bij Hengelo (Ov.), *Cranium* 8(1), p. 35-46.
- Kuiper, P-P, 2006: *IJzerhard oer, oerdegelijk ijzer. Het graven van ijzeroer in Zuid-Salland en de noordelijke delen van de Achterhoek in de Nieuwe tijd*, Afstudeerscriptie Wageningen Universiteit, Wageningen.
- Lisiecki, L. E. & M. E. Raymo, 2005: A Pliocene-Pleistocene stack of 57 globally distributed benthic $\delta^{18}O$ records, *Paleoceanography* 20, p. 1003
- Maslin, M. & J. Adams, 1997: The onset of Northern Hemisphere Glaciation during the Tertiary and Quaternary, in: J.M. Adams & H. Faure (eds.). *Review and Atlas of Palaeovegetation: Preliminary land ecosystem maps of the world since the Last Glacial Maximum*. Oak Ridge National Laboratory, TN, USA. www.esd.ornl.gov/projects/qen/adams1.html.
- Mulder, E.F.J. de, M.C. Geluk, I. Ritsema, W.E. Westerhoff & T.E. Wong, 2003: *De ondergrond van Nederland*, Groningen.
- Neefjes, J. & N. Willemse, 2009: *Cultuurhistorische atlas Winterswijk*, RAAP-rapport 1878, Weesp.
- Nie, M. van, 1995: Three iron production areas in the Netherlands; Contrasts and similarities, in: Magnusson G. (ed), *The importance of iron-making. Technological innovation and social change*, Stockholm (Papers presented at the symposium at Norberg, May 8-13-1995).
- Petit, J.R. en 18 anderen, 1999: Climate and Atmospheric History of the Past 420,000 years from the Vostok Ice Core, Antarctica, *Nature* 399, p. 429-436.
- Nie, M. van, & M. Elburg, 1992: Inheems-Romeinse ijzerproductie langs de Vecht. Oud materiaal opnieuw bekeken, in: Verlinde, A.D. (red.), *Archeologische Kroniek van Overijssel over 1991, Overijsselse Historische Bijdragen* 107, 196-198.
- Nie, M. van, & I. Joosten, 1993: Inheems-Romeinse ijzerproductie. Een proefonderzoek te Oosterdalsen, in: Verlinde, A.D. (red.), *Archeologische Kroniek van Overijssel over 1992, Overijsselse Historische Bijdragen* 108, 145-147.
- Ran, E. T. H., S. J. P. Bohncke, J. van Huissteden & J. Vandenberghe, 1990: Evidence of episodic permafrost conditions during the Weichselian Middle Pleniglacial in the Hengelo basin (The Netherlands), *Geologie en Mijnbouw* 44-3, p. 207-220.
- Ran, E.T.H., 1990: Dynamics of vegetation and environment during the Middel Pleniglacial in the Dinkel Vallee (The Netherlands), *Mededelingen Rijks Geologische Dienst*, 44-3, p. 141-205.
- Ran, E.T.H., & J. van Huissteden, 1990: The Dinkel valley in the Middle Pleniglacial: dynamics of a tundra river system, *Mededelingen Rijks Geologische Dienst*, 44-3, p. 209-220.
- Sissingh, W., 2006: Syn-kinematic palaeogeographic evolution of the West European Platform: correlation with Alpine plate collision and foreland deformation., *Netherlands Journal of Geosciences* 85(2), p. 131-180.
- Staring Centrum, 1990: *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, blad 22 west Coevorden*, Wageningen.
- Storey, M. R. A. Duncan & C. C. Swisher, 2007: Paleocene-Eocene Thermal Maximum and the Opening of the Northeast Atlantic, *Science* 316 (no. 5824), p. 587-589.
- Thiermann, A., 1968: *Erläuterungen zu den Blättern 3707 Glanerbrücke/3708 Gronau und 3709 Ochtrup – Geologische Karte von Nordrhein-Westfalen 1:25.000*, Krefeld.
- Thiermann, A., 1970: *Erläuterungen zu den Blatt 3712 Tecklenburg – Geologischen Karte von Nordrhein-Westfalen 1:25.000*, Krefeld.
- Vandenberghe, J., 1991: Changing fluvial processes under changing periglacial conditions, *Zeitschrift für Geomorphologie. Neue Folge Supplement Band* 88, p. 17-28.
- Vogel, J. C. & T. van der Hammen, 1967: The Denekamp and Paudorf interstadials, *Geologie en Mijnbouw*, 46(5), p. 188-194.
- Wee, M.W. ter, 1966: *Toelichtingen bij de Geologische Kaart van Nederland 1:50.000, blad Steenwijk Oost (160)*, Haarlem.
- Westerhoff, W.E., 2009: *Stratigraphy and sedimentary evolution. The lower Rhine-Meuse system during the Late Pliocene and Early Pleistocene (southern North Sea Basin)*, Academisch proefschrift, Vrije Universiteit Amsterdam/TNO Geological Survey of the Netherlands.

- Westerhoff, W.E., E.F.J. de Mulder & W. de Gans, 1987: *Toelichtingen bij de Geologische kaart van Nederland 1: 50.000 Blad Alkmaar West (19W) en Blad Alkmaar Oost (19O)*, Haarlem.
- Wijmstra, T.A. & T. van der Hammen, 1971: Outlines of the Upper Quaternary history of the Dinkel valley (a summary of results and final conclusions), *Mededelingen Rijks Geologische Dienst, Nieuwe Serie* 22, p. 201-205.
- Wolfert, H.P., G.J. Maas & G.H.P. Dirkx, 1996: *Het meandergedrag van de Overijsselse Vecht; historische morfodynamiek en kansrijkdom voor natuurontwikkeling*, SC-DLO rapport 408, Wageningen.
- Zachos, J., M. Pagani, L. Sloan, E. Thomas & K. Billups, 2001: Trends, Rhythms, and Aberrations in Global Climate 65 Ma to Present, *Science* 292 (5517), p.686–693.
- Zachos, J.C., G.R. Dickens & R.E. Zeebe, 2008: An early Cenozoic perspective on greenhouse warming and carbon-cycle dynamics, *Nature* 451 (7176), p. 279–83.
- Zagwijn, W.H., 1974: *Vegetation, climate and radiocarbon datings in the Late Pleistocene of The Netherlands. Part II: Middle Weichselian*, *Mededelingen Rijks Geologische Dienst, Nieuwe Serie* 25(3), p. 101-111.

Literatuurlijst H3

- Andréa, J., & H.C.J. Visscher, 1988: Een inventarisatie van archeologische elementen ten behoeve van het intentieprogramma bodembeschermingsgebieden in de provincie Overijssel, *RAAP-rapport* 30.
- Bakker, J.A., 1979: *The TRB West Group. Studies in the Chronology and Geography of the Makers of Hunebeds and Tiefsch pottery* (Cingula V), Amsterdam.
- Bakker, J.A., 1982: TRB settlement patterns around the southern North Sea, papers presented at a colloquium, held in honour of Professor P.J.R. Modderman, Leiden 3-7 May 1982, *Analecta Praehistorica Leidensia* 15, 87-124.
- Bakker, J.A., 1988: A list of the extant and formerly present hunebedden in the Netherlands, *Palaeohistoria* 30, 63-72.
- Bakker, J.A., 2004: *Kanttekeningen bij mijn publicaties en enige andere zaken*, (eigen uitgave), Baarn.
- Beek, R. van, 1970: TRB en andere neolithische vindplaatsen langs de Overijsselse Vecht, *Westerheem* 19, 76-100.
- Beek, R. van, 2009: *Reliëf in Tijd en Ruimte. Interdisciplinair onderzoek naar bewoning en landschap van Oost-Nederland tussen vroege prehistorie en middeleeuwen*, proefschrift Wageningen Universiteit, Wageningen.
- Berghe, K.J. van den, 2006: Waarderend veldonderzoek naar terreinen van archeologische betekenis ten behoeve van de actualisering van de archeologische monumentenkaart Overijssel, *RAAP-rapport* 1250.
- Beuker, J.R., & E. Drenth, 2006: Scandinavian type flint daggers from the province of Drenthe, the Netherlands, *Stone Age – Mining Age - Der Anschnitt, Beiheft* 19, 285-300.
- Bloemers, J.H.F., 1968: Flintdolche vom skandinavischen Typus in den Niederlanden, *Berichten van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek* 18, 47-110.
- Broeke, P.W. van den, 2001: The inconspicuous continuation of bronze deposition in Dutch wet contexts after the Early Iron Age, in: W.H. Metz, B.L. van Beek & H. Steegstra (eds.), *Patina. Essays presented to Jay Jordan Butler on the occasion of his 80th birthday*, Groningen/Amsterdam, 161-168.
- Bursch, F.C., 1933: Die Becherkultur in den Niederlanden, *OMROL, Nieuwe Reeks* 14, 39-124.
- Butler, J.J., 1969: *Nederland in de bronstijd*, Bussum.
- Butler, J.J., 1973: The big bronze knife from Hardenberg, in: W.A. van Es, A.V.M. Hubrecht, P. Stuart, W.C. Mank & S.L. Wynia (red.), *Archeologie en Historie. Opgedragen aan H. Brunsting bij zijn zeventigste verjaardag*, Bussum, 15-27.
- Butler, J.J., & J.A. Bakker, 1961: A forgotten Middle Bronze Age hoard with a Sicilian razor from Ommerschans (Overijssel), *Helinium* 1, 193-210.
- Es, W.A. van, 1967: Stegeren, gem. Ommen, *Nieuwsbulletin van de Koninklijke Nederlandse Oudheidkundige Bond* 1967, 11de aflevering, *117-*118.
- Es, W.A. van, & A.D. Verlinde, 1977: Overijssel in Roman and Early-Medieval Times, *Berichten van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek* 27, 7-89.
- Fontijn, D.R., 2001: Rethinking ceremonial dirks of the Plougrescans-Ommerschans type. Some thoughts on the structure of metalwork exchange, in: W.H. Metz, B.L. van Beek & H. Steegstra (eds.), *Patina. Essays presented to Jay Jordan Butler on the occasion of his 80th birthday*, Groningen/Amsterdam, 263-280.
- Fontijn, D.R., 2002: *Sacrificial landscapes. Cultural biographies of persons, objects and 'natural' places in the Bronze Age of the Southern Netherlands, c. 2300-600 BC* (Analecta Praehistorica Leidensia 33-34), proefschrift Universiteit Leiden, Leiden.
- Fröhlich, S. 1992: Das Grabhügelfeld auf dem Spöllberg, Gemeinde Gölenkamp, Landkreis Bentheim. Fundstelle des goldenen Bechers, Bramsche.
- Giffen, A.E. van, 1927: *De hunebedden in Nederland*, Utrecht.
- Goutbeek, A., 1974: Een Jong Paleolithische vuursteen werkplaats aan de Overijsselse Vecht bij Gramsbergen, *Westerheem* 23, 306-314.

- Goutbeek, A., 1979: Prehistorische vondsten langs de Overijsselsche Vecht, *Westerheem* 28, 95-105.
- Goutbeek, A., & A.D. Verlinde, 1980: Rechteren, gem. Dalfsen, in: A.D. Verlinde (red.), *Archeologische Kroniek van Overijssel over 1978/1979, Overijsselse Historische Bijdragen* 95, 199-203.
- Goutbeek, A., & G.J. Wijnberger, 1972: Een urn uit de late Bronstijd in Varsen, gemeente Ommen, *Westerheem* 21, 236-238.
- Groenewoudt, B.J., 1989: Prehistorische woonplaatsen in een landschap, *Landschap* 6, 301-317.
- Groenewoudt, B.J., 1994: Prospectie, waardering en selectie van archeologische vindplaatsen: een beleidsgerichte verkenning van middelen en mogelijkheden, *Nederlandse Archeologische Rapporten* 17, proefschrift Universiteit van Amsterdam, Amsterdam.
- Groenewoudt, B., & H. Scholte Lubberink, 2007: Essen en plaggendekken in Oost-Nederland vanuit een archeologisch perspectief, in: J. van Doesburg, M. de Boer, J. Deeben, B. Groenewoudt & T. de Groot (red.), *Essen in zicht. Essen en plaggendekken in Nederland: onderzoek en beleid, Nederlandse Archeologische Rapporten* 34, 53-77.
- Groenewoudt, B., M. Kosian, F. Laarman & E. Rensink, 2007: De 'fauna van de Linderbeek' opnieuw bekeken, *Beknopte Rapportage Archeologische Monumentenzorg* 7.
- Häßler, H.J., 2003: Frühes Gold Ur- und Frühgeschichtliche Goldfunde aus Niedersachsen - Fundgeschichten und kulturhistorische Impressionen. Begleitheft zu Ausstellungen der Urgeschichts-Abteilung des Niedersächsischen Landesmuseums Hannover 2003, Hannover.
- Hermesen, I., 2006: Mesolithische haardkuilen of houtskoolmeilers aan de Vrouwenlaan. Verslag van een noodopgraving met brandkuilen en vuursteen uit de tijd van jagers en verzamelaars in Zwolle, *Archeologische Rapporten Zwolle* 39.
- Hessing, W., & P. Kooi, 2005: Urnenvelden en brandheuvels. Begraving en grafritueel in late bronstijd en ijzertijd, in: L.P. Louwe Kooijmans, P.W. van den Broeke, H. Fokkens & A. van Gijn, (red.), *Nederland in de prehistorie*, Amsterdam, 631-654.
- Hogestijn, J.W.H., & E. Drenth, 2000: The TRB culture 'House Plan' of Slootdorp-Bouwlust and other known 'house plans' from the Dutch Middle and Late Neolithic: a review, in: R. Kelm (red.), *Vom Pfostenloch zum Steinzeithaus. Archäologische Forschung und Rekonstruktion jungsteinzeitlicher Haus- und Siedlungsbefunde im nordwestlichen Mitteleuropa (Erstes Albersdorfer Kolloquium vom 13. bis 15. Januar 1999 und Zweites Albersdorfer Kolloquium vom 19. Bis 21. Januar 2000 im Albersdorfer Bürgerhaus)*, Heide, 126-154.
- Hulst, R.S., & A.D. Verlinde, 1976: Geröllkeulen aus Overijssel und Gelderland, *Berichten van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek* 26, 93-127.
- Hulst, R.S., & A.D. Verlinde, 1979: Spitzhauen aus den Niederlanden, *Berichten van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek* 29, 185-207.
- Johansen, L., & D. Stapert, 1999: Meesters en leerlingen in het bewerken van vuursteen; de *refitting*-analyse van Gramsbergen (Ov.) uit het Laat-Ahrensburgien, *Paleo-Aktueel* 10, 13-15.
- Johansen, L., & D. Stapert, 2000: Two 'Epi-Ahrensburgian' sites in the Northern Netherlands: Oudehaske (Friesland) and Gramsbergen (Overijssel), *Palaeohistoria* 39-40, 1-87.
- Knöll, H., 1959: *Die nordwestdeutsche Tiefstichkeramik und ihre Stellung im nord- und mitteleuropäischen Neolithikum*, Münster.
- Kuile, G.J. ter, 1938: De praehistorische vondsten te Hardenberg, *Verslagen en Mededelingen van de Vereniging tot Beoefening van Overijsselsch Regt en Geschiedenis* 54, 7-17.
- Lanting, J.N., & A.L. Brindley, 2003/2004: The destroyed *hunebed* and the adjacent TRB flat cemetery at Mander (gem. Tubbergen, Provincie Overijssel), *Palaeohistoria* 45/46, 59-94.
- Lohof, E., 1991a: *Grafritueel en sociale verandering in de bronstijd van Noordoost-Nederland*, proefschrift Universiteit van Amsterdam, Amsterdam.
- Lohof, E., 1991b: *Catalogus van bronstijd-grafheuvels uit Noordoost-Nederland, behorende bij het proefschrift Grafritueel en sociale verandering in de bronstijd van Noordoost-Nederland*, Universiteit van Amsterdam, Amsterdam.
- Needham, S., 2006: Precious Cups of the Early Bronze Age, in: S. Needham, K. Parfitt & G. Varndell (eds.), *The Ringlemere Cup: Precious Cups and the Beginning of the Channel Bronze Age*, British Museum, Londen, 53-67.

- Needham, S., & G. Varndell, 2006: Catalogue of Early Bronze Age Precious Cups in North-West Europe, in: S. Needham, K. Parfitt & G. Varndell (eds.), *The Ringlemere Cup: Precious Cups and the Beginning of the Channel Bronze Age*, British Museum, Londen, 83-104.
- Niekus, M.J.L.Th., & D. Stapert, 2005: Het Midden-Paleolithicum in Noord-Nederland, in: J. Deeben, E. Drenth, M. van Oorsouw & L. Verhart (red.), *De Steentijd van Nederland (Archeologie 11/12)*, 91-118.
- Peeters, J.H.M., 2007: *Hoge Vaart – A27 in context: Towards a model of Mesolithic-Neolithic land use dynamics as a framework for archaeological heritage management*, proefschrift Universiteit van Amsterdam, Amsterdam.
- Peeters, H., & M.J.L.Th. Niekus, 2005: Het Mesolithicum in Noord-Nederland, in: J. Deeben, E. Drenth, M. van Oorsouw & L. Verhart (red.), *De Steentijd van Nederland (Archeologie 11/12)*, 201-234.
- Peeters, H., W-J. Hogestijn & T. Holleman, 2004: *De Swifterbant-cultuur. Een nieuwe kijk op de aanloop naar voedselproductie*, Uniepers, Abcoude.
- Pleyte, W., 1885: *Nederlandsche Oudheden van de vroegste tijden tot op Karel den Groote*, Overijssel, Leiden.
- Raemaekers, D.C.M., 1999: *The articulation of a 'New Neolithic'. The meaning of the Swifterbant Culture for the process of neolithisation in the western part of the North European Plain (4900-3400 BC)*(Archaeological Series Leiden University 3), proefschrift Universiteit Leiden, Leiden.
- Schlüter, D., 2003: Neanderthalers in Overijssel, *Overijsselse Historische Bijdragen* 118, 179-193.
- Spek, T., 2004: *Het Drentse esdorpenlandschap. Een historisch-geografische studie*, proefschrift Universiteit Wageningen, Wageningen.
- Stapert, D., 1982: A Middle Palaeolithic artefact scatter, and a few younger finds, from near Mander NW of Ootmarsum (province of Overijssel, the Netherlands), *Palaeohistoria* 24, 1-33.
- Stapert, D., 1991: Zwolle: een Levallois-afslag, in: A.D. Verlinde (red.), *Archeologische Kroniek van Overijssel over 1990*, *Overijsselse Historische Bijdragen* 106, 163-165.
- Stapert, D., 1993: Haerst, gem. Zwolle, in: A.D. Verlinde (red.), *Archeologische Kroniek van Overijssel over 1992*, *Overijsselse Historische Bijdragen* 108, 131-133.
- Stapert, D., 2005: Het Laat-Paleolithicum in Noord-Nederland, in: J. Deeben, E. Drenth, M. van Oorsouw & L.Verhart, *De Steentijd van Nederland (Archeologie 11/12)*, 143-170.
- Theunissen, E.M., 1993: Once again Toterfout-Halve Mijl. An attempt to demonstrate vertical stratification in the burial evidence of a Bronze Age cemetery, *Analecta Praehistorica Leidensia* 26, 29-43.
- Theunissen, E.M., 1999: *Midden-bronstijdsamenlevingen in het zuiden van de Lage Landen. Een evaluatie van het begrip 'Hilversum-cultuur'*, proefschrift Universiteit Leiden, Leiden.
- Uum, R. van en A. Wouters, 1991: Jong-Acheuléen van Eem-ouderdom uit het dal van de Vecht bij Haerst, *Archeologie* 3, 39-49.
- Verlinde, A.D., 1972: Ommen, *Archeologisch Nieuws, Nieuwsbulletin Koninklijke Nederlandse Oudheidkundige Bond* 1972, afl. 11, *128.
- Verlinde, A.D., 1973: Ommen, *Archeologisch Nieuws, Nieuwsbulletin Koninklijke Nederlandse Oudheidkundige Bond* 1973, afl. 8, *75.
- Verlinde, A.D., 1974: A Mesolithic Settlement with Cremation at Dalfsen, *Berichten van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek* 24, 113-117.
- Verlinde, A.D., 1977: Hardenberg, *Jaarverslag ROB* 1975, 73-74.
- Verlinde, A.D., 1982a: Gramsbergen/Den Ham/Wierden, in: A.D. Verlinde (red.), *Archeologische Kroniek van Overijssel over 1980/1981*, *Overijsselse Historische Bijdragen* 97, 191-193.
- Verlinde, A.D., 1982b: Holt, gem. Dalfsen, in: A.D. Verlinde (red.), *Archeologische Kroniek van Overijssel over 1980/1981*, *Overijsselse Historische Bijdragen* 97, 180-182.
- Verlinde, A.D., 1982c: Rechteren, gem. Dalfsen, in: A.D. Verlinde (red.), *Archeologische Kroniek van Overijssel over 1980/1981*, *Overijsselse Historische Bijdragen* 97, 182-185.
- Verlinde, A.D., 1983: Rechteren, gem. Dalfsen (correctie), in: A.D. Verlinde (red.), *Archeologische Kroniek van Overijssel 1982*, *Overijsselse Historische Bijdragen* 98, 119-127.

- Verlinde, A.D., 1987: *Die Gräber und Grabfunde der späten Bronzezeit und frühen Eisenzeit in Overijssel*, proefschrift Rijksuniversiteit Leiden, Leiden.
- Verlinde, A.D., 1989: Gramsbergen, in: A.D. Verlinde (red.), *Archeologische Kroniek van Overijssel over 1988*, *Overijsselse Historische Bijdragen* 104, 169-171.
- Verlinde, A.D., 1991: De prehistorische bewoning van Ittersumerbroek, in: H. Clevis & A.D. Verlinde (red.), *Bronstijdboeren in Ittersumerbroek. Opgraving van een bronstijdnederzetting in Zwolle-Ittersumerbroek*, Stichting Archeologie IJssel/Vechtstreek, Kampen, 23-69.
- Verlinde, A.D., 1992: Varsen, gem. Ommen, in: A.D. Verlinde (red.), *Archeologische Kroniek van Overijssel over 1991*, *Overijsselse Historische Bijdragen* 107, 175-176.
- Verlinde, A.D., 2001: Dalfsen-Hessum, overstoven grafheuveltjes, in: A.D. Verlinde (red.), *Archeologische Kroniek van Overijssel over 2000*, *Overijsselse Historische Bijdragen* 116, 175.
- Verlinde, A.D., 2005: Mesolithicum langs de Overijsselse Vecht. Kampplaatsen en grafkuilen bij Mariënberg, in: L.P. Louwe Kooijmans, P.W. van den Broeke, H. Fokkens & A. van Gijn (red.), *Nederland in de prehistorie*, Amsterdam, 179-182.
- Verlinde, A.D., & E. Vreenegoor, 1995: Hoonhorst, gem. Dalfsen, in: A.D. Verlinde & E. Vreenegoor (red.), *Archeologische Kroniek van Overijssel over 1994*, *Overijsselse Historische Bijdragen* 110, 153-154.
- Verlinde, A.D., & R.R. Newell, 2006: A Multi-component Complex of Mesolithic Settlements with Late Mesolithic Grave Pits at Marienberg in Overijssel, in: B.J. Groenewoudt, R.M. van Heeringen & G.H. Scheepstra (red.), *Het zandeilandenrijk van Overijssel. Bundel verschenen ter gelegenheid van de pensionering van A.D. Verlinde als archeoloog in, voor en van Overijssel*, *Nederlandse Archeologische Rapporten* 22, 83-270.
- Waals, J.D. van der, 1972: Die durchlochten Rössener Keile und das frühe Neolithicum in Belgien und in den Niederlanden, *Fundamenta* A, 3, 153-184.

Literatuurlijst H4

- Beek, R. van, 1964: 'Over de geschiedenis van de buurtschap Welsum, *Artikelenreeks Dalfser Courant*.
- Beek, R. van, 1966: Een vroege ijzertijd nederzetting in Welsum, gem. Dalfsen, *Westerheem* 1966, 94-97.
- Beek, R. van, 1972: middeleeuws aardewerk uit Dalfsen en Ommen, *Verslagen en Mededelingen van de Vereniging tot Beoefening van Overijsselsch Regt en Geschiedenis* 87, 1-36.
- Beek, R. van, 1973: Tussen Dagobert en Karel Martel. Merovingisch aardewerk uit Varsen, *Westerheem* 22, 19-28.
- Beek, R. van, 1986: Baalder, gem. Hardenberg, in: Verlinde, A.D. (red.), *Archeologische Kroniek van Overijssel over 1985, Overijsselse Historische Bijdragen* 101, 148-150.
- Beek, R. van, 2009: *Reliëf in Tijd en Ruimte. Interdisciplinair onderzoek naar bewoning en landschap van Oost-Nederland tussen vroege prehistorie en Middeleeuwen*, proefschrift Wageningen Universiteit, Wageningen.
- Beek, R. van & W.A. van Es, 1964: Nederzettingssporen uit de Laat-Romeinse Keizertijd bij Dalfsen (Ov.), *Westerheem* 13, 15-28.
- Beek, R. van, B. Groenewoudt & T. Spek, 2010: Een Odyssee langs de Overijsselse Vecht. Geïntegreerde analyse van kleinschalige opgravingen, *Archeobrief* 2010-1, 22-30.
- Berkel, G. van, & K. Samplonius, 1989, *Het plaatsnamenboek: De herkomst en betekenis van Nederlandse plaatsnamen*, Utrecht, Eerste druk
- Blom, E., S. Wyns & H. van der Velde, 2006: Dalfsen 'De Gerner Marke'. Sporen van bewoning uit de ijzertijd, Romeinse tijd en middeleeuwen op een dekzandrug langs de Overijsselse Vecht, *ADC-rapport* 766.
- Bouwmeester, H.M.P., 2000: Eme in de Romeinse en Frankische tijd. Archeologisch onderzoek naar de nederzetting en het grafveld op de terreinen van het Laaksche veld en de Laaksche tuin in de Ooyerhoek, gemeente Zutphen, *BAAC-rapport* 98.045.
- Bouwmeester, H.M.P., 2001: Licht in de vroeg-middeleeuwse duisternis. De nederzetting Eme tussen 350 en 700, in: Groothedde, M., *et al.*, *Steentijdjagers en Frankische boeren in het Laaksche Veld bij Zutphen (Leesten en Eme 2)*, Zutphen, 43-69.
- Bruins, H.J., & R. van Beek, 1984: Wijthmen, gem. Zwolle. Een Sallandse buurtschap in Romeinse tijd en Middeleeuwen, *Westerheem* 33, 280-301.
- Bursch, F.C., 1938: Opgravingen in de buurtschap Lielvelde, gem. Lichtenvoorde, *Oudheidkundige Mededelingen uit het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden, Nieuwe Reeks* 19, 5-10.
- Deinse, J.J. van, 1932: De Altaarsteenen der Tuihanti of Tubanten. In de afdeling Oudheidkamer Twente van het Rijksmuseum Twenthe, in: *Twentsch Dagblad Tubantia*, Vrijdag 14 October 1932.
- Es, W.A. van, 1964: Mercurius at Dalfsen, *Bulletin van de Vereeniging tot bevordering der kennis van de antieke beschaving te 's-Gravenhage* 39, 167-173.
- Es, W.A., & A.D. Verlinde, 1977: Overijssel in Roman and Early-Medieval Times, *Berichten van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek* 27, 7-89.
- Fermin, B., & M. Groothedde, 2006: Chamaven op de Nieuwstad. Een Frankisch erf en de overgang van hout- naar baksteenbouw in de late Middeleeuwen aan de Isendoornstraat in Zutphen, *Zutphense Archeologische Publicaties* 25.
- Groenewoudt, B., M. Groothedde & H. van der Velde, 2006: *De Romeinse tijd, Middeleeuwen en vroegmoderne tijd in Midden- en Oost-Nederlands zandgebied*, NOaA hoofdstuk 20 (versie 1.0)(www.noaa.nl), 1-59.
- Groothedde, M., 1999: De nederzettingsontwikkeling van Zutphen voor het jaar 1000, in: M. Groothedde, M., 2001: Tienduizend jaar bewoning rond Zutphen, in: Groothedde, M., *et al.*, *Steentijdjagers en Frankische boeren in het Laaksche Veld bij Zutphen (Leesten en Eme 2)*, Zutphen, 71-96.
- Groothedde, M., 2007: De Franken in Leesten. Rapportage van de opgraving in de bouwput van Leestenseweg 18 te Zutphen, *Zutphense Archeologische Publicaties* 37.

- Groothedde, M., 2008: Drie middeleeuwse erven, in: H.M.P. Bouwmeester, H.A.C. Fermin & M. Groothedde (red.), *Geschapen landschap. Tienduizend jaar bewoning en ontwikkeling van het cultuurlandschap op de Looërenk in Zutphen*, gemeente Zutphen/BAAC BV, Zutphen/'s-Hertogenbosch, 304-354.
- Groothedde, M., G.E. Hartman, M.R. Hermans, W.H. de Jonge, C.O.A. Baron Schimmelpenninck van der Oije & Chr. te Strake (red.), *De Sint Walburgiskerk in Zutphen. Momenten uit de geschiedenis van een middeleeuwse kerk*, Zutphen, 9-30.
- Haga, A., 1953: 'Het beheer der sallandse goederen het Stift Essen', *Overijsselse historische bijdragen* 68, p. 43-68,
- Hagens, H., 1992: *Boerderijen in Twente*, Utrecht.
- Heringa, K., 1926: *Rekeningen van het Bisdom Utrecht 1378-1573: Eerste deel, Rekeningen over het wereldlijke gezag van den Bisschop*, Utrecht.
- Hermesen, I., 2001: Glazen vaatwerk, in: Koster, A./H. Tomas/W.J.H. Verwers (red.), *Venster op het Verleden. Didam-Kollenburg in de Laat-Romeinse tijd*, Historische en Archeologische Stichting, Lichtenvoorde, 44-46.
- Hermesen, I., 2005: Bikkenrade. Aanvullend Archeologisch Onderzoek van een ijzerproducerende nederzetting uit de Midden- en Laat-Romeinse tijd op de 'Beter met Bos'-locatie Bikkenrade, *Archeologische Rapporten Zwolle* 29.
- Hiddink, H.A., 1999: *Germaanse samenlevingen tussen Rijn en Weser. 1ste Eeuw voor- 4de eeuw na Christus*, proefschrift Universiteit van Amsterdam, Amsterdam.
- Huijts, C.S.T.J., 1992: *De voor-historische boerderijbouw in Drenthe. Reconstructiemodellen van 1300 voor tot 1300 na Chr.*, Arnhem.
- Joosten, I., 2004: *Technology of early historical iron production in the Netherlands* (Geoarchaeological and Bioarchaeological Studies 2), proefschrift Vrije Universiteit, Amsterdam.
- Kemkes, H., G. Theuerkauf, & M. Wolf, 995: Die Lehnregister der Bisschöfe von Münster bis 1379, *Veröffentlichen der Historischen Kommission für Westfalen*, Regensburg.
- Kuile, Oorkondenboek van Overijssel deel I, reg. 20 (23 juli 973)
- Mensema, A.J., 1994: *Schattingsregister van Salland: 1520 (Twee delen)*, Zwolle.
- Meijer, J.W., 1990: *Tacitus, Jaarboeken (Ab excessu divi Augusti Annales)*, Aangepaste versie van vertaling, vijfde druk, Baarn.
- Meijer, J.W., 1992: *Tacitus, Germania*, Aangepaste versie van vertaling, Baarn.
- Nie, M. van, & M. Elburg, 1992: Inheems-Romeinse ijzerproductie langs de Vecht. Oud materiaal opnieuw bekeken, in: Verlinde, A.D. (red.), *Archeologische Kroniek van Overijssel over 1991, Overijsselse Historische Bijdragen* 107, 196-198.
- Nie, M. van, & I. Joosten, 1993: Inheems-Romeinse ijzerproductie. Een proefonderzoek te Oosterdalsen, in: Verlinde, A.D. (red.), *Archeologische Kroniek van Overijssel over 1992, Overijsselse Historische Bijdragen* 108, 145-147.
- Schotten, J. en B.J. Groenewoudt, 1997: Halverwege Wijster en Gennep, vierde- en vijfde-eeuwse nederzettingenvondsten uit Elsen, gemeente Markelo, *Interne Rapporten ROB* 34, Amersfoort.
- Spek, T., 2004: *Het Drentse esdorpenlandschap. Een historisch-geografische studie*, proefschrift Universiteit Wageningen, Wageningen.
- Spek, Th., H. van der Velde, H. Hannink, & B. Terlouw, 2010: *Mens en land in het hart van Salland: Bewonings- en landschapsgeschiedenis van het kerspel Raalte*, Utrecht
- Spek, T., F.D. Zeiler & E. Raap, 1996: *Van de Hunnepe tot de zee: De geschiedenis van waterschap Salland*, IJsselakademie, Kampen
- STIBOKA, 1989: *Bodemkaart van Nederland 1:50.000: Toelichting bij blad 22 oost en 22 west*, Wageningen
- Tischler, F., 1954: Der Stand der Sachsenforschung, archäologisch gesehen, *Berichte der Römisch-Germanische Kommission* 35, 21-215.
- Verhoeven, A.A.A., 1998: *Middeleeuws gebruiksaardewerk in Nederland (8ste-13de eeuw)*, Amsterdam (Amsterdam Archaeological Studies, 3).

- Verlinde, A.D., 1980: Baalder, gem. Hardenberg, in: A.D. Verlinde (red.), *Archeologische Kroniek van Overijssel over 1978/1979, Overijsselse Historische Bijdragen* 95, 207-213.
- Verlinde, A.D., 1983: Karolingische bewoning te Baalder, gem. Hardenberg (Ov.), *Westerheem* 32, 20-26.
- Verlinde, A.D., 1986: Dalfsen, *Jaarverslag ROB* 1984, 116.
- Verlinde, A.D., 1990: Borne, Hoefblad, in: Verlinde, A.D. (red.), *Archeologische Kroniek van Overijssel over 1989, Overijsselse Historische Bijdragen* 105, 147-151.
- Verlinde, A.D., 1991: Colmschate, gem. Deventer, in: Verlinde, A.D. (red.), *Archeologische Kroniek van Overijssel over 1990, Overijsselse Historische Bijdragen* 106, 172-177.
- Verlinde, A.D., 1995: Welsum, gem. Dalfsen, in: Verlinde, A.D. (red.), *Archeologische Kroniek van Overijssel over 1994, Overijsselse Historische Bijdragen* 109, 163-164.
- Verlinde, A.D., 1998: Zwolle, *Jaarverslag ROB* 1995/1996, 77.
- Vermeulen, B., I. Hermsen & E. Mittendorff, 2009: Achterblijvers in de Volksverhuizingstijd. Archeologisch onderzoek in het kader van de aanleg van de Zweedse Tunnel, Colmschate (gemeente Deventer), *Rapportage Archeologie Deventer* 27.
- Verlinde, A.D., & H.T. Waterbolk 1983: Een herinterpretatie van de Karolingische grondsporen te Baalder (Ov.), *Westerheem* 32, 365-370.
- Vilsteren, V.T. van, 1981: Rheeze, gem. Hardenberg, in: Verlinde, A.D. (red.), *Archeologische Kroniek van Overijssel over 1979/1980, Overijsselse Historische Bijdragen* 96, 149-153.
- Vilsteren, V.T. van, 1990: Ankum, gem. Dalfsen, in: Verlinde, A.D. (red.), *Archeologische Kroniek van Overijssel over 1989, Overijsselse Historische Bijdragen* 105, 152-153.
- Vliet, K. van, 1996: Van missiebasis tot stadskapittel, in: J.R.M. Magdelijns, H.J. Nalis, R.H.P. Proos & D.J. de Vries (red.), *Het kapittel van Lebuïnus in Deventer. Nalatenschap van een immuniteit in bodem, bebouwing en beschrijving*, Deventer, 12-30.
- Vliet, K. van, 2002: *In kringen van kanunniken: Münsters en kapittels in het bisdom Utrecht 695-1227*, Zutphen
- Voskuil, J.J., 1979: *Van vlechtwerk tot baksteen: Geschiedenis van de wanden van het boerenhuis in Nederland*, Arnhem (SHBO-monografie, 2).

Literatuurlijst H5

- Bejczy, I.P., 2010: *Een kennismaking met de Nederlandse geschiedenis*, Bussum.
- Biessum, H. van, 1996: *De markte Lutten door de eeuwen heen. Ontwikkeling van de erven, katersteden en haar bewoners van + 1395-1994*.
- Boer, D.E.H. de (eindred.), 1992: *Delta: Nederlands verleden in vogelvlucht, dl. I: De Middeleeuwen 300 – 1500*, Leiden, Antwerpen.
- Braaksmā, A.M., 1977: *Quedam narracio de Groninghe, de Thrente, de Covordia et de diversis aliis sub diversis episcopis traiectensibus*, Amsterdam.
- Brouwer, J. 1997: Bijnamen in Ommen, *De Darde Klokke* 104.
- Demoed, H.B., 1987: *Mandegoed schandegoed. Een historisch-geografische beschouwing van de markeverdelingen in Oost-Nederland in de 19e eeuw*, Zutphen.
- Gevers, A.J., & Mensema A.J., 1985: *De havezaten in Salland en hun bewoners*, Alphen a/d Rijn.
- Gevers, A.J., 2007: Gramsbergen, het laatste vestingstadsje op de weg naar Drenthe, *Overijsselse Historische Bijdragen* 122, 82-85.
- Gevers, A.J., 2007: Ommen, een strategisch gelegen plaatsje langs de Vecht, *Overijsselse Historische Bijdragen* 122, 122-125.
- Grootenhuis, W., z.j.: Lenthe, marke en buurschap, *Uit de geschiedenis van Dalfsen*.
- Halfman, C.Z., 1989: *Inventaris erven Leemgraven te Gramsbergen 1493-1964, Waterink te Bergentheim 1699-1954 en Leferink en Peters te Markelo 1680-1954*, Zwolle.
- Hofsink, J., & G. van Faassen, 2001: Bijnamen' in: Rondom den Herdenbergh, *Tijdschrift voor de historie van Hardenberg en omgeving* 18(3).
- Hofsink, J., 2002: Bijnamen in Heemsterveen en Rheezerveen, *Rondom den Herdenbergh. Tijdschrift voor de historie van Hardenberg en omgeving* 19(3).
- Holsappel, E., & I. van Oenen, 1996: Het Hongerveld in Oudleusen. Een slecht stuk land of een toevluchtsoord voor zwervers?, *Rondom Dalfsen* 9(26).
- Horsman, D., 2001a: Giethmen, een historische buurschap, *De Darde Klokke* 119.
- Horsman, D. 2001b: Oude familienamen (A t/m H), *De Darde Klokke* 120, p. 14-16.
- Hove, J. ten, 2007: *Het Overijsselse Geschiedenisboek*, Zwolle.
- Jappe Alberts, W., 1970: De Middeleeuwen staatkundig beschouwd, in: B.H. Slicher van Bath e.a. (red.), *Geschiedenis van Overijssel*, Deventer.
- Kadastrale Atlas Overijssel 1832: II. *Dalfsen*, Zwolle, Stichting Kadastrale Atlas Overijssel 1832, 1994.
- Kemkes, H., G. Theuerkauf. & M. Wolf, 1995: *Die Lehnregister der Bisschöfe von Münster bis 1379, Veröffentlichungen der Historischen Kommission für Westfalen*, Regensburg.
- Kijk in de Vegte, W. 2002: *Eens een fort nu een naam: "Kijk in de Vegte"*, Roermond.
- Klarenbeek, C.J., 1989: De grenzen van de gemeente Dalfsen (3), *Rondom Dalfsen* 1(3).
- Kokhuis, G.J.I., 1992: *De geschiedenis van Salland tot de tweede wereldoorlog*, Oldenzaal
- Kuile, G.J. ter, 1970: Rechtskundige verschijnselen in de Middeleeuwen, in: B.H. Slicher van Bath e.a. (red.), *Geschiedenis van Overijssel*, Deventer.
- Kuile, 1315: *Oorkondenboek Overijssel deel III, reg. 656* (31 mei 1315)
- Kuile, 1328: *Oorkondenboek Overijssel deel IV, reg. 866* (15 april 1328)
- Mensema, A.J., 1978: *Inventaris van de archieven van de marken in de provincie Overijssel 1300 – 1942*, Zwolle.
- Mensema, A.J., 1981: *Repertorium op de leenregisters van de leen/ en hofhorige goederen van de Proosdij van St. Lebuinus te Deventer*, Zwolle, deel II.
- Mensema, A.J., 1994: *Schattingsregister van Salland: 1520 (Twee delen)*, Zwolle.
- Michel-Beumer, 1994: Naam en toenaam, *Rondom Dalfsen* 21, -p. 415.
- Moerman, H.J., 1950: *Oostnederlandse persoonsnamen. Het Vechtdal in Overijssel (± 1400 – 1429)*, Leuven, 's-Gravenhage.
- Picardt, J., 1660. *Korte Beschrijvinge Van eenige Vergetene en Verborgene Antiquiteiten*. Van de eerste druk verscheen in 2008 een Facsimile (Sidestone Press, Leiden).

- Rij, H. van, 1989: *Quedam narracio de Groninghe de Trentis de Covordia et diversis aliis sub episcopis Traiectensibus Een verhaal over Groningen, de Drenthen, Coevorden en allerlei andere zaken onder verschillende Utrechtse bisschoppen*, Hilversum.
- Ringnier, H., 2009: Plangebied De Groote Scheere te Holthone, gemeente Hardenberg. Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek, *Raaprapport* 1913.
- Slicher van Bath, B.H., 1944: *Mensch en Land in de Middeleeuwen. Bijdrage tot een geschiedenis der nederzettingen in oostelijk Nederland*, dl. I en II, Assen.
- Slicher van Bath, B.H., 1957: *Een samenleving onder spanning. Geschiedenis van het platteland in Overijssel*, Assen.
- Spek, T., 2004: *Het Drentse esdorpenlandschap: Een historisch-geografische studie*, Thesis, Wageningen universiteit.
- STIBOKA, 1989: *Bodemkaart van Nederland 1:50.000: Toelichting bij blad 22 oost en 22 west*, Wageningen.
- Tooren, E. ten, 1992: Hoe verknocht zijn/waren we aan onze voornamen? (I), *De Darde Klokke. Drie maandeleks tidschrift veur Ommen en de Gemienenschap van Oll Ommer* 110.
- Vliet, K. van, 2002: *In kringen van kanunniken: Münsters en kapittels in het bisdom Utrecht 695-1227*, Zutphen.
- Wösten, B, 2001: Stegeren. Geschiedenis van een buurschap, *De Darde Klokke* 119.

Literatuurlijst H6

- Anoniem, 1672: Dagelijksche aantekeningen van een reisje ter bezigtiging van de verdedigingswerken van den IJssel, *Kronijk van het historisch genootschap*, Utrecht, 1861, p. 243
- Deinse, J.J. van, 1953: *Uit het land van katoen en heide*, Enschede.
- Doorninck, J.I. van, J. de Hullu en J. Aquoy, 1885-1890: *De Cameraarsrekeningen van Deventer*, Deventer.
- Drent, J., 1978: *Bijdrage tot de geschiedenis van de gemeente Avereest*, Dedemsvaart.
- Fockema Andreae, S.J., 1939: Het kaartbeeld van Overijssel 1550-1580; overzicht en gegevens, *Verslagen en mededelingen Vereeniging tot beoefening van Overijsselsch Regt en Geschiedenis* 55, p. 25-61.
- Gevers, A.J. en A.J. Mensema, 1983: *De havezaten in Salland en hun bewoners*, Zwolle.
- Groot, J.C.H. de, 1990: Overijssels 'landtafereel' van de zeventiende eeuw. De oorspronkelijke kaart van Nicolaas ten Have, conrector van de Latijnse School te Zwolle en kartograaf van Overijssel, *Overijsselse Historische Bijdragen* 105, p. 61-83.
- Haga A, 1932; De Stad en Heerlijkheid Gramsbergen, *Overijsselse Historische Bijdragen*, Zwolle.
- Hesselink Zweers, D., 2004: Venebrugge, berchvrede en havezate op de grens, *Rondom Den Herdenbergh* 21(4), p. 8-18.
- Lewe, A, 1995: *Invoer te Lande verboden*, Hilversum.
- Minderhoud, H.D., 1978: *Coevorden, Stadt en Heerlickheyt. Grepen uit de geschiedenis van stad en buurtschappen*, Coevorden/Dalen.
- Schutten, G.J., 1981: *Varen waar geen water is*, Hengelo.
- Slicher van Bath, B.H., 1957: *Een samenleving onder spanning. Geschiedenis van het platteland in Overijssel*, Assen.
- Spek T., F.D. Zeiler & E. Raap, 1996: *Van de Hunnepe tot de Zee; de geschiedenis van het waterschap Salland*, Kampen.
- Staring, W., & T.J. Stieltjes, 1848: *De Overijsselsche wateren*, Zwolle.
- Stichting voor Bodemkartering, 1994: *Bodemkaart van Nederland 1:50.000: Toelichting bij blad 21 oost*, Wageningen.
- Versfelt, H.J., 2007: De inspectiereis van Johan van Alberdingh: de toestand van de venen in Zuid- en Oost-Drenthe, in het noorden van Overijssel en in het oosten van Groningen in 1681, Gieten.
- Voort, H., 1970: Die Holländischen Steinhandels-gesellschaften in der Grafschaft Bentheim, *Verslagen en Mededelingen Vereniging tot beoefening van Overijsselsch regt en geschiedenis* 85, p. 164-185.
- Vries, D.J. de, 1994: *Bouwen in de late middeleeuwen: stedelijke architectuur in het voormalige Over- en Nedersticht*, Utrecht.
- Wolfert, H.P., G.j. Maas & G.H.P. Dirks, 1996: *Het meandergedrag van de Overijsselse Vecht: historische morfodynamiek en kansrijkdom voor natuurontwikkeling*, Wageningen.

Literatuurlijst H7

- Aa, van der, A.J., 1847: *Aardrijkskundig Woordenboek der Nederlanden, 9e deel*, Gorinchem.
- Bergh, S.M. van den, 2004: *Verdeeld land: De geschiedenis van de ruilverkaveling in Nederland vanuit een lokaal perspectief, 1890-1985*. Proefschrift Groningen/Wageningen.
- Coster, W., 1994: *Bij nacht en ontij: Rampspoed in Overijssel*, Zwolle.
- Coster, W., 1996: *Overijssel op het land. Een geschiedenis van de Overijsselsche Landbouw Maatschappij 1871 – 1996*, Zwolle.
- Coster, W., 1999: *Omtrent de Vechtlanden: waterschapsgeschiedenis in Noordoost Overijssel*, Zwolle.
- Drent, J., 1978: *Bijdrage tot de geschiedenis van de gemeente Avereest*, Dedemsvaart.
- Eeden, F.W. van, 1886: *Onkruid: botanische wandelingen*, Haarlem.
- Gevers, A.J., & A.J. Mensema, 1986: *Over de hobbelde bobbelde heyde: Andries Schoemaker, Cornelis Pronk en Abraham de Haen op reis door Overijssel, Drente en Friesland in 1732*, Alphen aan den Rijn.
- Goutbeek, A., 1990: 'De Molendijk breekt door', *Rondom Dalfsen* 9, p. 175-183.
- Goutbeek, A., 1999: De Overijsselse Vecht een vestingslinie, *Rondom Dalfsen* 18, p. 371-377.
- Haan, J. de, 2000: *Tussen Vecht en dal : een historische reis van Coevorden naar Zwolle in 1843*, Enschede.
- Hesselink Zweers, D., & E. Wolbink, 2005: Salland's Volksblad, derde kwartaal 1905, *Rondom den Herdenbergh* 22(3), 30-32.
- Mak, G., & M. Mathijssen, 2000: *Lopen met Van Lennep : de zomer van 1823 : dagboek van zijn voetreis door Nederland*, Zwolle.
- Pelkwijk, J. ter, 1826: *Beschrijving van Overijssels watersnood in februari 1825*, Zwolle.
- Schutten, G.J., 1981: *Varen waar geen water is*, Hengelo.
- Specht, H., 1941: *Geschichte einer Grenzstadt*, Nordhorn.
- Staring, W., & T.J. Stieltjes, 1848: *De Overijsselsche wateren*, 1848
- Staring, W.C.H., 1858: *Voormaals en thans*, Haarlem.
- Steen, G., 1982: Ommen rond de 19e eeuw, in: *Bijdrage tot de geschiedenis van Ommen*, p. 43-47.
- Steen, G., & W. Veldsink, 1948: *De geschiedenis van Ommen*, Ommen.
- Trompetter, C., 2003: Het platteland van Overijssel in de periode 1750 – 1850, *Overijsselse Historische Bijdragen* achttiende stuk.
- Visscher, W., 2003: *Een wereld van turf, de Overijsselse turfindustrie en de veenondernemingen in de hoge venen van Overijssel*, Gouda.
- Westhoff, Th., 1926: *Verbetering van de Overijsselsche Vecht*, Zwolle.
- Wolbink, E., 2005: Voor Hardenberg en Vaderland, *Rondom den Herdenbergh* 4, p. 22-34.
- Wulfften Palthe, A.A.W. van, 1872: *De waterleidingen en kleine rivieren in Overijssel*, Zwolle.
- Zanden, J.L. van, 1985: *De economische ontwikkeling van de Nederlandse landbouw in de negentiende eeuw, 1800 – 1914*, Utrecht.
- Zanden, J.L. van, 2001a: De opkomst van een eigenerfde boerenklasse in Overijssel 1750-1830, in: Trompetter en Van Zanden (red.), *Over de geschiedenis van het platteland in Overijssel (1500-1850)*, *Elf studies*, Kampen, p. 24-25.
- Zanden, J.L. van, 2001b: De paradox van de markegenootschappen. De exploitatie van de gemene gronden in Oost-Nederland 1250-1850, in: C. Trompetter & J.L. van Zanden (red.), *Over de geschiedenis van het platteland in Overijssel (1500-1850)*, *Elf studies*, Kampen.

Literatuurlijst H8

- Anoniem, 1903: *Wandelgids voor Dalfsen, Rechteren, Vilsteren, Het Laar en Ommen. Het eerste baanvak van de Noord-Ooster*, Dalfsen.
- Beekmans, J.R., & Schilt, C., 1997: *Drijvende stuwten voor de landsverdediging*, Utrecht.
- Goutbeek A., 2003: Historische graffiti, *Rondom Dalfsen* 48, p. 1005.
- Groenman, S.J., & K. Schreuder, 1949: *Sociografie van Ommen. Rapport, samengesteld in opdracht van de Stichting Maatschappelijk Werk ten Plattenlande*, 's-Gravenhage.
- Hilbrink, C., 1989: *Illegaliteit in Twente & het aangrenzende Salland, 1940-1945*, Den Haag.
- Ool, M. van, 2008: *Het verlangen naar buiten. De geschiedenis van het buitenleven*, Amsterdam.
- Oord, N. van der, 2003: *Jodenkampen*, Kampen.
- Reijer, E.C. de, 1997: *De Ijssellinie 1950 1968*, Zwolle.
- Slot. E., 2007: *De vergeten geschiedenis van Nederland in de Tweede Wereldoorlog*, Amsterdam.
- Velthuis, R., & H. Makkinga, 2003: V2-Raketten in Dalfsen, *Rondom Dalfsen* 48, p. 1014-1029.
- Wonink, H., 1983: *Langs de Overijsselse Vecht*, Zwolle.

Literatuurlijst H9

- Deventer, J. van, & W.T. Sandberg, 1858: *Memorie betreffende de dijks- en polderdistricten in de provincie Overijssel*, Zwolle.
- Drent, J., 1978: *Bijdrage tot de geschiedenis van de gemeente Avereest*, Dedemsvaart.
- Gevers, A.J., & A.J. Mensema, 1983: *De havezaten in Salland en hun bewoners*, Zwolle.
- Gevers A., 2007: Ommen, een strategisch gelegen plaatsje langs de Vecht, *Overijsselse Historische Bijdragen*, 123-125.
- Goutbeek, A., & C. Hamming, 1982: Een vroegere rivierloop van de Vecht, *IJsselakademie*, 5(2), p. 4-8.
- Goutbeek, A., 2001: De Blauwe Brug, *Rondom Dalfsen* 41, p. 886-870.
- Hesselink-Zweers D., 2007: Hardenberg, een bisschoppelijk kasteel wordt vestingstad, *Overijsselse Historische Bijdragen*, 122^e stuk, p. 87-93.
- Horsten, F.H., 2005: *Doorgaande wegen in Nederland, 16^e tot de 19^e eeuw: Een historische wegenatlas*, Amsterdam.
- Kuile, G.J., 1950: *Oorkondenboek Overijssel deel II, reg. 334 (8 juli 1276)*, Zwolle.
- Lutje Schipholt, A.H., 1951: De Diezerstraat in de gemeente Dalfsen : een merkwaardige oude weg, *Verslagen en mededelingen "Vereniging tot Overijssels Recht en Geschiedenis"*, 66^e stuk, p. 183-195.
- Lutje Schipholt, A.H., 1955: Het grote en kleine veer te Dalfsen, *Verslagen en mededelingen "Vereniging tot Overijssels Recht en Geschiedenis"*, 70^e stuk, p. 135-159.
- Lutjeharms, J.L., 1973: *Tien jaar Waterschap De Bovenvecht 1.1.1958-31.12.1967*, Hardenberg.
- Pieko, L.A.J., 1993: *De passagie der hessencarren: Over Hessen en Hessenwegen*, Oldenzaal.
- Schrier, D.M. van der, 1975: Gevolgen van bodemdaling in vroegere eeuwen voor de waterhuishouding in West-Overijssel in het algemeen en in de omgeving van Hasselt in het bijzonder, *Verslagen en Mededeelingen van de Vereeniging tot Beoefening van Overijsselsch Regt en Geschiedenis*, 90^e stuk, p. 5-21.
- Schrier, D.M. van der, 1992: De dijkbrieven van het gebied tussen Dalfsen en Zwartsluis, *Overijsselse Historische Bijdragen*, 107^e stuk, p. 32-47.
- Pelkwijk, J. ter, 2002: *Overijssels Watersnood. Een heruitgave van het verslag van de ramp van 1825*, Kampen.
- Versfelt, H.J., 2003: *De Hottinger-atlas van Noord- en Oost-Nederland 1773-1794*, Groningen.
- Visscher, W., 2003: *Een wereld van turf*, Gouda.
- Vries, T.J. de, 1954: *De geschiedenis van Zwolle: Deel II*, Zwolle.
- Woud, A. van der, 2004: *Het Lege land: de ruimtelijke orde van Nederland 1798-1848*, Amsterdam.

Literatuurlijst H10

- Beek, R. van, 2009: *Reliëf in Tijd en Ruimte. Interdisciplinair onderzoek naar bewoning en landschap van Oost-Nederland tussen vroege prehistorie en Middeleeuwen*, Proefschrift Wageningen Universiteit, Wageningen.
- Bohncke, S.J.P., 1991: *Paleohydrological changes in the Netherlands during the last 13.000 years*, Proefschrift Universiteit van Amsterdam.
- Bos, Jan, F.J. Hulst & Paulus Brood (red.), 1989: *Huizen van stand, geschiedenis van de Drentse havezaten en andere herenhuizen en hun bewoners*, Meppel.
- Bruins, H.J., 1981: *Vechten tegen het zand. Stuifzandbestrijding in de marken langs de Vecht*, in: *Bijdragen uit het land van IJssel en Vecht* 4, p. 7-21.
- Dirkx, G.H.P., 1998: Wood-pasture in Dutch common woodlands and the deforestation of the Dutch landscape, in: K.J. Kirby & Ch. Watkins (eds.), *The Ecological History of European Forests*, Walingford, p. 53-62.
- Drost, H., 1996: Oude bouwlanden en stuifwallen; monumenten van minstens vijf eeuwen landbouw op de zandgronden, *Rondom Dalfsen* 25, p. 538-541.
- Eijken, E.D., 1995: *Repertorium op de Overstichtse en Overijsselse leenprotocollen, 1379-1805*, Zwolle.
- Geel, B. van, S.J.P. Bohncke & H. Dee 1981: A palaeoecological study of an upper Late Glacial and Holocene sequence from "de Borchert", the Netherlands, *Review of Palaeobotany and Palynology* 31, p. 367-448.
- Gerding, M.A.W. 1995: Vier eeuwen turfwinning. *De verveningen in Groningen, Friesland, Drenthe en Overijssel tussen 1550-1950* (A.A.G. Bijdragen 35). Wageningen.
- Goutbeek, A., 2001: Sterrenbossen en zichtlanen, *Rondom Dalfsen* 40, p. 841-843.
- Grevers, A.J. & A.J. Mensema, 1983: *De havezaten in Salland en hun bewoners*, Alphen aan de Rijn.
- Groenewoudt, B. H. van Haaster, R. van Beek & O. Brinkkemper 2007: Towards a reverse image. Botanical research into the landscape history of the Eastern Netherlands (BC 1100-AD 1500), *Landscape History* 29, p. 17-33.
- Hammen, T. van der & J.A. Bakker, 1971. Former vegetation, landscape and man in the Dinkel Valley, in: T. van der Hammen & T.A. Wijmstra (red.): *The Upper Quarternary of the Dinkel Valley* (Mededelingen Rijksgeologische Dienst, nieuwe serie no 22), p. 147-158.
- Het Oversticht, 2010: *Traditie en Vernieuwing*, Zwolle.
- Klarenbeek, R., & A.D. Verlinde 1982: Middeleeuwen, Varsen, gem. Ommen, in: A. D. Verlinde (red.), *Archeologische kroniek van Overijssel over 1980/1981* (Overijsselse Historische Bijdragen 97, p. 197-202
- Koomen, A., G. Maas & P. Jungerius, 2004: Het stuifzandlandschap als natuurverschijnsel, *Landschap* 21-3, p. 59-169.
- Koster, E.A. 1978: *De stuifzanden van de Veluwe/The eolian drift sands of the Veluwe (Central Netherlands)*, Proefschrift Amsterdam.
- Kroes, J. 1989: De wording van het Dalfser cultuurlandschap in de Middeleeuwen, in: J. ten Hove, F. Pereboom & H.A. Stalknecht (red.): *Uit de geschiedenis van Dalfsen*, p. 25-43.
- Leeuwaarden, W. van 1982: *Palynological and macrobotanical studies in the development of the vegetation mosaic in Eastern Noord-Brabant (the Netherlands) during late glacial and early holocene times*, Proefschrift Universiteit van Utrecht.
- Mensema, A.J., 1992: *Repertorium op de leenregisters van de leen-, tins- en hofhorige goederen van het Stift Essen*, Zwolle.
- Spek, Th. 2004: Het Drentse esdorpenlandschap. Een historisch-geografische studie, Proefschrift Wageningen Universiteit, Wageningen.
- Sprengel, C. 1827: *Ueber den Ackerbau und die Viehzucht auf den Hochmooren Hannovers*, Möglinsche Annalen der Landwirthschaft 19. Berlin.
- Stenvert, R., K. Kolman & B. Olde Meijerink, 1998: *Monumenten in Nederland. Overijssel*, Zwolle.

- Stichting Monumentenwacht Overijssel-Flevoland en Drenthe, 2005: *Boerderijen rond de Reest, historie, kenmerken, behoud*, Zwolle.
- Stichting Monumentenwacht Overijssel-Flevoland, 2006: *Twentse boerderijen, historie, kenmerken, behoud*, Zwolle.
- Takman, Bert 2010: *Historisch-geografische analyse van de buurtschap Varsen*, (ongepubliceerd manuscript)
- Thomas, J. (e.a.), 1970: *Het Overijsselse Landschap: landgoederen en landschappen in Overijssel*, Zwolle.
- Wolfert, H.P., G.J. Maas & G.H.P. Dirckx, 1996: *Het meandergedrag van de Overijsselse Vecht; historische morfodynamiek en kansrijkdom voor natuurontwikkeling*, Wageningen (SC-DLO rapport 408).

Literatuurlijst H11

Engen, H. van, & R. Rutte, 2007: Met dank aan de landsheer. Enkele hoofdlijnen in de ontstaansgeschiedenis van de Overijsselse steden, *Overijsselse Historische Bijdragen*, 122^e stuk, p. 177-204.

De tekst over Gramsbergen is grotendeels gebaseerd op de volgende bronnen:

Haga A., 1932: De stad en de heerlijkheid Gramsbergen, *Verslagen en mededelingen "Vereniging tot Overijssels Recht en Geschiedenis"* 49, p. 114-115.

Gevers A., 2007: Gramsbergen, het laatste vestingstadje op de weg naar Drenthe, *Overijsselse Historische Bijdragen*, 122^e stuk, 83-85.

Stenvert R., C. Kolman & B. Olde Meierink, 1998: *Monumenten in Nederland. Overijssel*, Zwolle.

Het Oversticht, 1988: *Gemeentebeschrijving Gramsbergen ten behoeve van het MIP*, Zwolle.

De tekst over Hardenberg is grotendeels gebaseerd op de volgende bronnen:

Hesselink-Zweers D., 2007: Hardenberg, een bisschoppelijk kasteel wordt vestingstad, *Overijsselse Historische Bijdragen*, 122^e stuk, 87-93.

Stenvert R., C. Kolman & B. Olde Meierink, 1998: *Monumenten in Nederland. Overijssel*, Zwolle.

Het Oversticht, 1998: *Gemeentebeschrijving Hardenberg ten behoeve van het MIP*, Zwolle.

De tekst over Ommen is grotendeels gebaseerd op de volgende bronnen:

Gevers A., 2007: Ommen, een strategisch gelegen plaatsje langs de Vecht, *Overijsselse Historische Bijdragen*, 123-125.

Stenvert R., C. Kolman & B. Olde Meierink, 1998: *Monumenten in Nederland. Overijssel*, Zwolle.

Het Oversticht 1988: *Gemeentebeschrijving Ommen ten behoeve van het MIP*, Zwolle.

De tekst over Dalfsen is grotendeels gebaseerd op de volgende bronnen:

Stenvert R., C. Kolman & B. Olde Meierink, 1998: *Monumenten in Nederland. Overijssel*, Zwolle.

Lutje Schipholt, A.H., 1955: Het grote en kleine veer te Dalfsen, *Verslagen en mededelingen "Vereniging tot Overijssels Recht en Geschiedenis"*, 70^e stuk, p. 135-159.

Het Oversticht, 1988: *Gemeentebeschrijving Dalfsen ten behoeve van het MIP*, Zwolle.

De tekst over Zwolle is grotendeels gebaseerd op de volgende bronnen:

Hove, J. ten, 2007: Zwolle, stad in driestromenland, *Overijsselse Historische Bijdragen*, 122^e stuk, p. 177-204.

Stenvert R., C. Kolman & B. Olde Meierink, 1998: *Monumenten in Nederland. Overijssel*, Zwolle.

Het Oversticht, 1988: *Gemeentebeschrijving Zwolle ten behoeve van het MIP*, Zwolle.